

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Год выдання 34-ы
№ 95 (2148)
25 лістапада 1966 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

У ЖНІЎНІ 1967 года беларускі народ урачыста адзначыць 450-годдзе Беларускага кнігадрукавання. 6 жніўня 1517 года выданыя сям'я нашай Францішка Скарына выдала першую кнігу на беларускай мове. Мы з вялікай удзячнасцю ўспамінаем яго, першадрукара, гуманіста, бо ён сваёй дзейнасцю шырока дапамагав развіццю роднай культуры, пашыраў сярод шырокага мас пільнанасці і ведаў. Ён заслужыў вечную славу і прызнанне ў сэрцах нашчадкаў.

З імем Францішка Скарыны звязаны важны этап у духоўным жыцці нашага народа, этап, азнаменаваны станаўленнем Беларускай літаратурнай мовы. Ён першы практычна паказаў жыццёвую неабходнасць яе ўжывання ў друку.

Велізарнае значэнне Скарыны ў гісторыі славянскага кнігадрукавання. Сваёй дзейнасцю ён уплываў на развіццё кнігадрукавання не толькі ў Беларусі, а і ў Расіі і на Украіне.

Карэспандант «Літаратуры і мастацтва» звярнуўся да старэйшых аргаментаў па святкаванні 450-годдзя Беларускага друку, віцэ-прэзідэнта Акадэміі навук БССР Кандрата Кандратавіча Крапіва з просьбай расказаць, як ідзе падрыхтоўка да гэтай зямлянальнай даты. Вось што ён паведамаў:

— Чытачам «Літаратуры і мастацтва» імя Францішка Скарыны са славяна горада Полацка добра вядома, і ўсе яны разумеюць, якую выдатную ролю адыграў у гісторыі нашага народа гэты вялікі асветнік, вучоны, заснавальнік друкарскай справы на Беларусі. Сваёй дзейнасцю ён пракадаваў шырокае шляхі для развіцця

Мікалай Рыгоравіч Мігай—старае ратны вайска. Шмат гадоў ён вадзіць цеплаход па Заходняй Дзвіне. Пражыўша беларускага капітана вядома ратнікам усёй краіны — ён выдатны наватар.

Нядаўна адзначыла заслугі Мікалая Рыгоравіча Залатоў Зорнай Героям Сацыялістычнай Працы.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ЭСТАФЕТА ПАМЯЦІ І ЛЮБВІ

На пытанні карэспанданта «Літаратуры і мастацтва» адказае старшыня аргамітэта па святкаванні 450-годдзя Беларускага кнігадрукавання Кандрат Крапіва.

Беларуская нацыянальная культура, вучыць любіць родную мову, быў вестуном вялікіх ідэалаў гуманізму на Беларусі.

Кожны народ укладвае ў святкаванні юбілейных дат вялікі сэнс — свой нацыянальны гонар, любоў да роднага краю, да роднага слова, да выдатных дзеячаў, якія стваралі славу сваёй радзіме. Як правіла, такія святы выходзяць за межы адной рэспублікі — іх урачывае адначасова і братнія народы нашай шматнацыянальнай дзяржавы. Успомінім святкаванні юбілею Шэста Руставелі. 450-годдзе Беларускага кнігадрукавання — святы ўсёй нашай краіны.

А цяпер аб мерапрыемствах па правядзенню 450-годдзя Беларускага кнігадрукавання. Акадэмія навук БССР сумесна з Мінскім і Полацкім гаркамія партыі правядуць у жніўні ўрачыстае шэраг грамадскіх. Акадэмія навук БССР, з уадама навуковых устаноў рэспублікі правядзе спецыяльную навуковую сесію, а ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце адбудзецца ўрачысты сход студэнтаў і выкладчыкаў.

У рэспубліканскіх і абласных бібліятэках будучы аформлены кніжныя выставы, якія расказаюць аб дасягненнях Беларускага кнігадрукавання за 450 год. У Дзяржаўным музеі імя Францішка Скарына і Полацкім краязнаўчым музеі будучы створаны спецыяльныя раздзелы, прысвечаныя славутым дзеям. Рэспубліканскае таварыства «Веды» наладзіць чытанне лекцыяў і дакладав аб гісторыі Беларускага кнігадрукавання, а Беларускае таварыства дружбы і культурных сувязей з зарубешнімі краінамі будзе інфармаваць прагрэсіўную грамадскую свесць аб ролі Францішка Скарыны ў развіцці кнігадрукавання і Беларускай культуры.

Вялікую работу ў сувязі з юбілеем праводзіць Камітэт па друку пры Савета Міністраў БССР. Выдавецтва «Беларусь» выпускае партэт Скарыны, папулярную брашуру С. Майхровіча аб першадрукары, а таксама юбілейныя паштоўкі і канверты. З уадама Саюза мастакоў БССР, у Камітэце па друку зараз распрацоўваюцца эскізы памятнага медалю. У гонар 450-годдзя Беларускага кнігадрукавання ў 1967 годзе будзе праведзены рэспубліканскі конкурс на лепшыя кнігі па мастацкаму і паграфічнаму выкананню.

Упраўленне кніжнага гандлю рэспублікі правядзе ў Полацку рэспубліканскі кніжны кірмаш, індруку і разашле спецыяльныя лісткі і афішы, у якіх аб'явае абласце ва ўсіх кніжных магазінах, кірмашах, паліцах, стэндах, якія раскежуць аб ролі кнігадрукавання ў развіцці Беларускай культуры і ўмацаванні дружбы з братнімі народамі Савецкага Саюза і народамі зарубешніх краін.

Акадэмія навук БССР выдасць да юбілейных дзён спецыяльны зборнік навуковых работ, прысвечаных Францішка Скарыне і развіццю кнігадрукавання ў Беларусі. Камітэт звярнуўся да вучоных Краўцкага і Паданскага ўніверсітэтаў, да калісцкіх вучоных наш вялікі зямляк, з просьбай напісаць артыкулы ў зборнік. Вядзецца перапіска з вучонымі Расіі, Украіны і Літвы, многія з якіх аб'яваюць прыняць удзел у стварэнні кнігі аб Скарыне. Вось некаторыя тэмы артыкулаў: «Скарына і яго ўклад у развіццё культуры Беларускага і іншых славянскіх народаў», «Скарынінскія выданні і еўрапейская выдавецкая традыцыя», «Скарына і праблемы фарміравання Беларускай літаратурнай мовы», «Пытанні гістарычнага славонаўтварэння ў літаратурнай спадчыне Скарыны», «Рэспубліканска-дзяржаўная справа ў Беларусі ў пасляскарынінскія часы і ў сучасны перыяд», «Скарына і народная творчасць», «Праблемы перыяд дзейнасці Скарыны», «Скарына і народная творчасць», «Візіяны перыяд жыцця і рына і народная творчасць», «Візіяны перыяд жыцця і рына і народная творчасць», «Візіяны перыяд жыцця і рына і народная творчасць».

Рэспубліканска-дзяржаўная справа ў Беларусі ў пасляскарынінскія часы і ў сучасны перыяд, «Скарына і народная творчасць», «Праблемы перыяд дзейнасці Скарыны», «Скарына і народная творчасць», «Візіяны перыяд жыцця і рына і народная творчасць», «Візіяны перыяд жыцця і рына і народная творчасць», «Візіяны перыяд жыцця і рына і народная творчасць».

450 год з дня надрукавання першай Беларускай кнігі — вялікае свята для нашага народа. Аглядаючы пройздзены Беларусь у шлях з вышнімі сённяшнімі вялікімі дасягненнямі, мы з упэўненасцю і без пераборшання можам сказаць, што Скарына сваёй асветніцкай дзейнасцю адыграў выдатную ролю ў развіцці нацыянальнай культуры. Права гонару работнікаў культуры, дзеячаў літаратуры і мастацтва нашай рэспублікі — зрабіць юбілей Беларускага кнігадрукавання ўсенародным святам.

АУТАЗАВОДЦЫ У НЯСВІЖЫ

Часта выступаюць перад тэатрамі самадзейныя артысты Мінскага ардаена Леніна атамальнага завода. Фэстываль прысвечаны сваёй частцы ўдзельнікі народна-художняга ансамбля аддзела галоўнага тэхналага. Іх слухалі ў падшэфных калісах Беларускага раёна. Зусім выдатна спяваў запра-

Помнік Рыме Шаршнёвай

Недаўна ў вёсцы Лавачыні Анцёрскага раёна адкрылі помнік жывой партызанцы-насамольцы Рыме Шаршнёвай. На ўрачыстым мітынгу сакратар намсамольскай арганізацыі мясцовага калгаса імя Кірава Леанід Ільявец ад імя ўсіх калгаснаў і адзначыў даў калгасу вернасці славянскіх традыцыяў Ленінскага намясцола. З хваляваннем слухалі прысутныя выступленне дарогай гасці — маці юнай патрыёткі Ліліі Васільевы Шаршнёвай. М. КАНДЫДАТА.

КЛУБ ЦІКАВЫХ СУСТРЭЧ

У Заводскай раённай бібліятэцы імя У. Маякоўскага г. Мінска працуе клуб цікавых сустрач. Нядаўна адбылося чарговае пасяджэнне клуба. Падлеткі з дамоў домарайства № 2 праслухалі расказ выратаваўша партызанскай брыгады імя Суворова М. Усавява аб баявых справах народна-высвольнага ў тыле ворага. Цікавым было і выступленне супрацоўніка Акадэміі навук БССР А. Камышылева, які расказаў аб развіцці мікрабіялогіі ў апошнія гады. У заключэнне сустрачкі выступілі артысты Беларускага тэатра юнага глядача.

ВУЧАЦА ЗАГАДЧЫКІ КЛУБАЎ

Кожны тыдзень загадчыка клубна калгаса імя Красіна Слуцкага раёна Галіна Самуельска спяшаецца ў Слуцк, у гарадскую музычную школу імя І. Янкіна. Тут ужо чатыры гады дзевяцігадовае курсавое баяна-старахаравікоў, якія адкрыліся тут ідэяна. Разам з ёю займаюцца яшчэ дзевяць загадчыкаў клубав. Пад кіраўніцтвам вопытных выкладчыкаў слухачы вучацца іграць на баяне, знаёмяцца з асноўнымі дырыжыравання, з творчасцю кампазітараў-песеннікаў. Пасля заканчэння курсавога слухачы знаёмяцца з харавымі калектывамі ў сваіх калгасах.

Іграюць дудары

З даўня часоў на Капыльшчыне славіцца самадзейнае мастацтва дудароў. Да фестываля самадзейнага мастацтва калісцкіх дудароў рыхтуюцца і ў нашай вёсцы. Ствараны два калектывы: пры раённым Доме культуры і Цімафіяўскай сярняй школе імя Кузьмы Чорнага. Бундэўсім ансамблем дудароў кіруе заслужаны мастацтвашчынік школы БССР З. Рамазан.

ДА ЮБІЛЕЮ СТАЛІЦЫ

Славянская раённая бібліятэка імя Максіма Багдановіча арганізавала выставку, прысвечаную 900-годдзю Мінска. На выставку прадставілі шмат літаратуры аб сталецкіх нашай рэспублікі. Экспануюцца таксама паштоўкі з краёвымі Мінска.

«ПОЛЫМЯ» У СТУДЭНТАЎ

На чарговым пасяджэнні «Клуба мывого слова» пры Мінскім педагагічным інстытуце імя Г. Горкага пачаўся абмява адначасна сакратар часопіса «Полымя» Аляксей Бацька. Ён расказаў аб творчым жыцці ў вёсцы і ў школе, аб тым, як змяшчаюць у часопісе селета, падымаюць планы і заданні на будучы год.

Затым з прапановамі і заўвагамі ў адрас «Полымя» выступілі студэнты, аспіранты, выкладчыкі. Аляксей Бацька працягваў свае вершы. П. ЛАСТАУКА.

КРЫЎДА СІВОГА СЛУЦКА

Два месяцы назад Слуцк святкаваў сваё 850-годдзе. Юбіляра вышывалі шматлікія гасці з розных гарадоў вобласці, яны захваліліся новымі кварталамі шматпавярховых дамоў, школамі, дзіцячымі садамі, багатым зялёным урбанам горада. Кажуць, на кожнага случаніна прыпадае пяць фруктовых дрэў. Што гэта так, можна пераканацца і на калгасным рынку, дзе сталы ломачы ад духмянай «антонаўкі» і валаціста-руковай «бэры случай».

Але калі гасці знаёмліліся з горадам, я баяўся аднаго — хаця б яны не зазірнулі на Ленінскую вуліцу. І вось чаму. Незадоўга перад гэтым мне давялося праходзіць там. Дрэвы толькі-толькі пачыналі мяняць зялёны гарнітур на жоўта-аранжавы. Ужо збіраўся я прадклямаваць сам сабе вядомыя пушкінскія радкі пра залатую восень, як раптам мне ў патыліцу ўперлася аглоба і трубы голае прахрыпеў: «Ты што, разваж, не бачыш калёс?» І тут толькі я заўважыў, што праз алею пралягае «траса» гужавога транспарту. Абдузаныя вострыя сталы шматгадовыя таполю і клёны, кучы смечы і шматкі сена сведчылі аб тым, што ў базарны дні пад засеянаю дрэў бойка ідзе гандаль з вазоў.

І ў міг з мае галавы вылечылі лірычныя радкі. Мне прыпомнілася восень сорак чацвёртага. У адным з дамоў па гэтай вуліцы размяшчаўся ваенкамат. Амаль кожны дзень у алей збіраліся прызыўнікі перад адпраўкай на фронт. І вецер кідаў ім на плечы золата і бронзу лісця. І яны ўносілі іх у сваіх худых «сідарах», які ўспаміні аб роднай Случчыне. Ішла вайна, і людзям, здаецца, было не да прыгажосці. І то, я памятаю, алею падмяталі, дарожку пасыпалі пяском, і ўся яна была праізнана сонечным святлом. А цяпер... Драўляная агарода даўно разламаная, сям-там тырчаць радкія калкі. Праз усю алею пралягае навава (гэты даўдзят прарэзалі абыякі). Карціну запустэня дапаўняюць грустыя зарослі крапіцы, асоту, кучы гліны і засохлага асфальту.

Між іншым, на Ленінскай вуліцы жыўшы некалькіх дэпутатаў гарсавета (імя сказаць, што як чатыры чалавекі). Кожны дзень бачыў яны, як прыходзіць у запустэня алей, і нават голасу не падаюць.

У гэтай алей ёсць малодшая «сястра» па вуліцы Намсамольскай. Амалява кіламетр і два рады выстраіліся ашчы і таполю, клёны і ліпы. І калі стаць у адным канцы, дык на другім, праз калдор, утвораны драмыні, можна ўбачыць помнік-абеліск на маргіле чатырнаццаці слухчых партызан. Алею пасадзілі ў той год, калі астаны мужных патрыёту перанеслі сюды з гарадскіх могілак. Высталяла алей пад нямецкімі бомбамі і снарадамі. А вось перад шырокімі лобамі «злаў» і «мазаў», што госячыць уздоўж і ўпоперак па алей, дравам устаіць цяжка, аб чым сведчыць шматлікія яныкі. І глядзячы на ўсё гэта збынкава не толькі заклапоча-

ныя ўласнымі градамі абыякавалі, а і такія «ямліныты» суседзі, які кіраўнікі завода сельгасмашынаў, фабрыкі індустрыяў. Ды і да гарсавета адсюль — рукой падаць.

Што ўжо казаць пра парк «Намсамольскі», які раскінуўся на ўсходняй ускраіне горада. Тут цалае лета папівіліся каровы і козы. Час ад часу работнікі зялгаса пачыналі крычаць «СОС». З гаркамунгаса і ім спакойна аднавалі:

— Прыём меры, не хваліцеся.

— А я ўсё заставаўся па-ранейшаму.

— Жывёла што, — гаворыць гараджане, — яна хоць прыныт такіне. А вось наасупраць пятай школы, уздоўж ракі, бульдозеры наогул зрэзалі цэлы парк.

Так, узалі і знішчылі, нібы шкодную траву. Быў парк і яныя яго. На месцы, дзе год назад шумелі дрэвы і на тэрках адлівалі пенсіянеры, цяпер дзіцячыя горы зямлі: праз парк пралягла траса каналізацыі. Вачыце, якая дакладнасць у праекце: ні метр увава, ні метр улева, а толькі праз парк. Але ўвясні, што ў праектант у ініцыятыўнае было. Тады чаму перад рышчым траншэем — справа была наперад вясной — дрэвы не перасадзілі? Пусцілі бульдозеры, экскаватары — і пад корань. А больш за ўсё пакрыўдзілі пенсіянераў горада, якія закладалі парк. Калісьці аб іх ініцыятыўныя пісалі ў газетках, гаварылі на сесіі гарсавета. Работнікі гарвыканкома гатовы былі кожнага дзеда абыць і расшалаваць за добрую справу. Затое цяпер яны маўчаць жыбы рыба.

І яшчэ аб адным хочацца сказаць. Горад, дзе здаўна вядоўць толькі у пладвыя і дэкарватыўныя дрэвах, дзе выведзена славуэта «бэра случка», гэты горад пасля вайны стаў зарастаць таполямі. Куды ім паглядзі — усюды таполю. Ім засяляюцца ўся галоўная шасцікіламетровая магістраль горада — вуліца Леніна. Тысячы тапаліных дубоў паявіліся ў новых мікрабарах. Азнаваецца, сакрат такога хуткага праасування таполю вельмі проты. Выбіраюць тое, што дзешчэй. Таполя, напрыклад, каштуе паўрубля, не тое, што клён ці ліпа, за якія трэба выкасіць і рубель.

Вось і гоніць у новыя кварталы тапаліныя дубы. Хутка і тана! Праўда, летас была зроблена першая спроба даць адстаўку таполю. Па вуліцах Валадарскага і Карла Лібнехта было высаджана каля чатырохсот ліп. Многія драўцы прыняліся. А некалькі дзесяткаў так і не дакачаліся баравой вясені. І ўсё таму, што іх не папалілі. У гаркамунгасе ёсць дзве палівачныя машыны, але выкарыстоўваюцца яны ад выпаду да выпаду і то толькі для паўлікі вуліц.

Дрэвы патрыбы людзям. Ісціна, як бачым, праіснае. Але мы не пабаімся вызначыць яе яшчэ раз. Бо негэта маўчаць, калі тне дрэва, негэта заставацца раўнадушным, калі ў горада адбіраюць яго прыгажосць.

М. ТЫЧІНА.

ВЫКЛАДЧЫКІ-САЛДАТЫ

Вялікая папулярнасцю срод вайнаў карыстаецца школа эстэтычнага выхавання, створаная на гарадскіх асновах. Працуюць факультэты музыкі і выяўленчага мастацтва, ілюстрацыі, юу-аматараў. Выкладчыцы і іх салдаты, якія скончылі да прызыву спецыяльныя навучныя ўстановы.

Музычны цыкл вядзе радыёва Р. Гінабург, вучыніцы Гомельскага музычна-педагагічнага вучылішча, занятыя па вывучэнню мастацтваў праводзіць у вучылішчы мастацтваў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

Лекцыі ў школе чытаюць і мастацтвазнаўцы. На апошніх занятках з лекцыяй аб творчасці Беларускай кампазітараў выступіў музыкантаў Л. Азарбах.

Дэманструецца таксама перасонаўная выстаўка іранічных Беларускага мастакоў.

СУСТРЭЧА З КІНАМАТАГРАФІСТАМІ

Здымачы калектыв мінафілма «Алпійская балода» сустраўся з вайнамі Н-скай часці. З ціка-

50 год Кастрычніка

НАСУТРАЎ ВЯЛІКАЙ ДАЦЕ

Праз год савецкія людзі адзначыць славы 50-гадоўю юбілей Савецкай дзяржавы. А выстаўкі тэатраў мастакоў, прысвечаныя слаўнай даце, адбудуцца, зразумела, трохі раней. Да гэтых выставаў сур'ёзна рыхтуюцца і мастакі нашай рэспублікі. Распацаты новыя жывапісныя палотны, скульптуры, графічныя творы.

Наш карэспандэнт пабываў перад сьветам у некаторых майстэрнях мінскіх мастакоў. Вось што ён паведамаў.

У жывапісе Барыса Уса распрацаваны эскізы вялікага палатна, якое будзе называцца «У грамадзянскай». Мастак пераносіць эскізы на палатно.

Многае, мабыць, яшчэ змяніцца ў кампазіцыі, — расказвае ён, — але асноўныя настроі вызначыліся... І яшчэ ёсць адна задумка да пазіцэянага года Савецкай дзяржавы — яна звязана з адлюстраваннем вобраза лічы...

Георгій Папалыцкі працуе і як графік, і як жывапісец. У яго на станку — карціна аб савецкіх рыбаках у Атлантыцы, якая з'яўляецца вынікам асэнсавання ўражанняў ад падарожжа мастака на рыбалоўных сейнерах.

КАСТРЫЧНІЦКІЯ ЧЫТАННІ

Фэ Гомельскага Палаца культуры імя У. І. Леніна сваточна ўпрыгожана. Гасцей сустракаюць не традыцыйныя кантраперы ля дэзэраў, а юнакі, апраўтаны ў форму рэвалюцыйных салдат і матросав 1917 года. Яны пршпільваюць усю чыроўна стужку са словамі «Слава Кастрычніку».

На першы вечар «Кастрычніцкія чытанні» сабраліся ветэраны рэвалюцыі, старшыня бальшавікі, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны, былыя партызаны, партыйныя, савецкія і камсамольскія работнікі горада і вобласці, рабочыя, студэнты.

У гэлыя сцэны — партэт У. І. Леніна, панарама Зімяга палаца і крэйсера «Афара». У суправаджэнні ганаровай варты прапільваюць на сцэну сцягі воінскіх часцей, прамясловае прадрэмстваў, партызанскай брыгады «Бальшавік». У шчыны гушчэй голав У. І. Леніна, яго вядомае

ПЕРАКЛІЧКА ПАКАЛЕННЯЎ

Дом твараў Лепельскі раённы камсамольскі арганізавалі вечар на тэму «Пра слаўныя справы папаліцыяў Беларускай рэспублікі».

Ла ўваходу ў залу лузуні: «Павінен і сын героям стаць, калі бацька герой».

Рассвоўваецца заслона, і прысутныя з хваляваннем слухаюць родны голав У. І. Леніна — яго выступленне на ІІІ з'ездзе камсамола. Затым залу залююла мелодыя песні А. Пахучавай «Песня аб трыкоўнай малодсці».

З успамінамі выступілі удзельнікі грамадзянскай вайны Н. Салаўёў, камсамольцы дзесяціга гадку М. Ліх і Б. Гурэвіч, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны А. Азінец і Г. Гачароў.

Удзельнік вечара цэла вётаў юныя паліеры.

В. ЗАХАРАВА.

РЫХТУЮЦА МАСТАКІ

Калі ўдасца паспяхова завяршыць гэтую карціну, распахну яшчэ адну жывапісную кампазіцыю пра між сучаснікаў... Зразумела, будзе да пазіцэянага года Вялікай Кастрычніка і новая графічная сэр'я...

Жывапісец Іван Ціханав працуе над вялікім палатном, прысвечаным дружбе савецкіх воінаў і карэйцаў. «Мы — Беларусы» — так будзе называцца яшчэ адна яго кампазіцыя, прысвечаная падзеям Вялікай Айчыннай. І Ціханав маруе таксама напісаць неўзабаве новыя партрэты сваіх сучаснікаў.

Асноўнае ў яго задумках, звязаных з юбілеем Савецкай дзяржавы, — расказавае мастак Барыс Заборав, — сэр'я графічных лістоў на тэмы лірыкі Які Купалы... Працую над партрэтам савецкіх пісьменнікаў. Афармляю кнігі...

Віктар Грамыка ў апошні час шмат ездзіў па Беларусі, наведаў Казань. Пазедкі прынёсілі намалёны плян — шмат новых уржаняў, затаваўшыя ў асядох, замаляўка, наідае. Некаторыя з уражэнняў паказаны ў аснову вялікага палатна, прысвечанага Барысу Забораву.

Над іх цяпер працуе мастак Ігор Асноўнае мэта — заатаваць эпічнае ў абычлі аднаго з найбольш пазычных куткоў роднага краю.

Вечар закончыўся цікавай літаратурна-мастацкай кампазіцыяй «Вялікі Кастрычнік, спецыяльна падрыхтаванай удзельнікамі мастацкай самадзейнага Палаца культуры імя У. І. Леніна.

Д. РАДЗІНСКІ, кар. «Літаратуры і мастацтва».

Дом культуры быў перапоўнены. Раённая бібліятэка і райком камсамола арганізавалі вечар на тэму «Пра слаўныя справы папаліцыяў Беларускай рэспублікі».

Ла ўваходу ў залу лузуні: «Павінен і сын героям стаць, калі бацька герой».

Рассвоўваецца заслона, і прысутныя з хваляваннем слухаюць родны голав У. І. Леніна — яго выступленне на ІІІ з'ездзе камсамола. Затым залу залююла мелодыя песні А. Пахучавай «Песня аб трыкоўнай малодсці».

З успамінамі выступілі удзельнікі грамадзянскай вайны Н. Салаўёў, камсамольцы дзесяціга гадку М. Ліх і Б. Гурэвіч, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны А. Азінец і Г. Гачароў.

Удзельнік вечара цэла вётаў юныя паліеры.

В. ЗАХАРАВА.

Дом культуры быў перапоўнены. Раённая бібліятэка і райком камсамола арганізавалі вечар на тэму «Пра слаўныя справы папаліцыяў Беларускай рэспублікі».

Ла ўваходу ў залу лузуні: «Павінен і сын героям стаць, калі бацька герой».

Рассвоўваецца заслона, і прысутныя з хваляваннем слухаюць родны голав У. І. Леніна — яго выступленне на ІІІ з'ездзе камсамола. Затым залу залююла мелодыя песні А. Пахучавай «Песня аб трыкоўнай малодсці».

З успамінамі выступілі удзельнікі грамадзянскай вайны Н. Салаўёў, камсамольцы дзесяціга гадку М. Ліх і Б. Гурэвіч, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны А. Азі

СТАРОНКІ З НОВАЙ КНІГІ

Незбавае ў выдавецтве «Беларусь» выхадзіць мая новая кніга «Пад белым яварам». Гэта — зборнік выбраных вершаў у асноўным лепшых твораў з ранейшых кніг, а таксама вершы апошніх гадоў.

Прапаную ў гэтых старонках «Літаратуры і мастацтва» некалькі старонак з кнігі «Пад белым яварам».

А.У.П.

Таёна боль у сэрцы скрыта,
Ды захлыналася ад слёз,
А месца вечнага арбіта
Сваю тугу удалае няс.
Хмурныя таяла у белі,
Сінея неба біруза,
А зоркі буйныя бяліцелі
І расплыліся ў слезы.

У

Прабач, чытач, яму, Кандрату,
Што на вачах яго—слеза,
Абняў ён генерала-брата,
Але прамовы не сказаў.
А праз ляс, балоты, гоні,
За пералескам ля ракі
Імчался як на далоні
Па новых рынках цяжкіх.

І ўпершыню па шляху гэтым
Яны ваялі для нашых сёл
І соль, і свежыя газеты,
І кнігі новыя для школь.

І новы лад, і словы міру...
І ў тую самую перу
І пастухі віталі шыра
І шкпі кідалі ўгару.
1954—1960 гг.

ЗЯМЛЯКАМ НА ЧУЖЫНЕ

Дзе вы, прыгажуні, жанчыны
З-пад Немна,
Куды вас ваеннаю бурай гэта
Тут вам сенажці шумелі напеўна,
Тут песні калісьці складалі вам
Купала.

Кружыла вас віхрам, бы лісьці
сарванны,
Няско ўдалачыны, бы пушыначку
верце,—
І вас занясло за чужыя курагны,
Раскідала дзесяці ўсім белым
свецю.

Я зная, што часта ў душы
закрэдзецца
Туга па Радзіме, што мёрць
не мае,
І мне намачі басноўнымі сэрца,
І сніцца вам вобразы роднага
краю.

Вам сніцца палеткаў родных
загоны,
Дзе звоняць жаўронкамі
жніўнымі ранкі,
Дзе колісь пад шохам і піпеў,
І клінаў
Вам пелі матулі свае калыханкі,
узоры...
Бялілі вясной ручнікі каля рэчкі,
Для вас вышывалі кавяціцы
грэчкі,
І месца, бы човен, плыве
у азёрах.

Ну што ж, калі часам замалюеца
сэрца—
Любоў да Радзімы заўсёды
святая,—
Хай сніцца вам вобразы роднага
краю,
А сэрцу надзея няхай
застанецца.

1965 г.

Гэта ўжо вечнасць, сённяшні
дзень,
Шэры, звычайны, як іншых
многа,—
Вось пасланец наш у космасе
дзець
І пракадае да зорак дарогу.
Не чарунок ён з народных
былін,
Не ваякі з фантастычных казкі:
ён толькі нашай Радзімы сын,
Выпешчан ленинскай партыі
ласкай.

Пэду, у школе іграў у лупту,
Ладзіў, відаць, самаляты мадэлі...
Вось прывітанне нам шле на люту,
З космасу проста на родную
Землю,
Землю сваю, нібы глобус калісь,
ён з вышыні навакол азрае:
Стала яна прыгожай удалі,
У тысячы раз яму больш
дарагая...

Як жа чакае Радзіма яго,
Хлопца савецкага, цалкам
зямнога!
Вернецца — возьме ў абдымкі
яго,
Самага блізкага і дарагога.

ён прыляцце да палеткаў і сёл,
Да гарадоў, што сцягамі адзеты,
І для Радзімы паложыць на стол
Ключ ад усіх таямнічых сусвету.
1961 г.

Адказ на
Пісьмо чытача

Пытаеце, хто я, адкуль і як,
І што мне для шчасця звычайнага
тэбэ?
Ці з рыфмаў штодзённых мне
хлеба хапае?
Ці, можа, часамі сяджу я без
хлеба?..

Пра шчасце пэты чытаць
у вершак,
Ды толькі ці варта аб гэтым
спрачацца?..

Мане, як і вас, у любой
паняверцы
Ад смутку заўжды выратоўвала
праца.

Пэту знаёмы і боль, і нястача,
І ў прывату сваю вера святая,
Ды самая балочай лічу
я няўдучу,
Калі чытач верш мой не дачытае,
1963 г.

БРАТЫ

Увесь палатаны, парваны,
Увесь запущаны, як хата,
— Чого вам трэба?—ён пытае.
— Скажыце, дзе жыве Кандрат?
Стары два крокі адступае:
— Кандрат Хадкаў? Я Кандрат.
А вы хто будзеце?
— Твой брат.

III

Па вёсцы весткі ходзяць хутка,
Там «тэлеграф хадкаўскі» свой,
І пранясены раптам чуткі:
Прыбыў Кандратаў брат, герой.

Той самы іх зямляк, смалянскі,
Які, таму ўжо дваццаць год,
Не пажадаўшы ўлады панскай,
Пайшоў у бежанцы на ўсход.

Быць можа, пра яго сцяганя
Не ўспоміў бы і родны брат,
Ды нехта быў, што веча помніў
І вестцы нечаканай рад.

А вечарам сабраўся ў хату
Смалянскі увесь народ.
Прышлі сюды, нібы на свята,
Смалянцы на ўрачысты сход.

У гэты дзень за праўду-волю
Галасавалі з іх кожны рад,
Дзяліць зямлю на панскім полі
І жыць ужо на новы лад.

Грымелі гучныя прамовы...
І нечакана для людзей
Кандрат Хадкаў проціць слова,
Паволі да стала ідзе.

Што сказаў ён — усім цікава.
Кандрат стаіць і шапку мне,
Што скажа?..

А Кандрат ласкава:
— Мой брат прыхаў да мяне.
Далоню громка ударыў!
Аплодысменты ўсё пільні,
Як быццам гром з вяснянай
хмары.

Што пракаціўся па зямлі,
Не жарты — чалавек з Усходу!
Тут кожны радуецца ўсё,
Няхай пакажэцца народу
Кандратаў брат, а іх зямлякі.

І вось стаяць браты упоруч
Перад народам на відзе:
Азім, чужы згорблены ад гора,
Мне ў далоні братаў;

Другі—падцягнуў і стройны
Савецкі ўніг-генерал —
Глядзіць упзіўнена, спакойна,
Не чужы ён жанок пахвал.

Хтось у натоўпе крыкнуў:
«Брава!»
А хтось увярх падняў руку,
І нечакана нехта справа
Чагосьці ўспільнуў у кутку.

Усе туды зірнулі бегла,—
Чыя ў душы заняла рана?
І бачыць генерал: праблега
Жанчына ў хустцы каналейнай.

Калі платоў трывожны лёскаў
І траскі галля, і зноўку ціш...
Чого бязьжыц яна за вёску,
Ажно туды, пад самы крыж?

Прыбегла, абняла рабіну
І горка залілася плачам:
Хай сірэны твае, Мальвіна,
І рук парэзаных не бачыць...
І слёз тваіх ён хай не бачыць...

І тут, у гэтым чыстым полі,
Ужо зусім, зусім адна,
Дала слезам гарачым волю —
І горка плакала яна.

Яна не раз сюды хадзіла,
Не раз блукала уначы,
Сама з сабою гаварыла,
Свой боль у сэрцы несучы.

IV

Даўным-даўно, у тую пору,
Калі маршалек польскі сам
Хадзіў ад мора і да мора
Дзяржаву падарыць панам,

Келі на часткі разарваны
Быў беларускі наш народ,
Хлепек прамовіў да каханай:
— Давай бжым з табой на ўсход.

Там па-другому сонца свеціць —
Народ не будзе ў вядзе,
Там Ленін сам усё на свеце
Парадкі новыя вядзе.

Пакончым з панскай завірхай—
Ісці не позна нам яшчэ...
Мальвіна, мілая, паслухай,
Дзяўчынка, родная, хутчэй!

Мальвіна слова не сказала,
А толькі моцна абняла,
Шчакою да грудзей прыпала,
Рукі шчыра абняла.

Цалуе, тупіць, абнімае
Чело, і вусны, і шчаку,
Яшчэ, яшчэ...
І вырывае
З рукі яго сваю руку.

— Шчаслівы будзі!
Іржэлі коні,
Скрыпеў калёсамі абоз.
Пайшоў...
Герэлі на далоні
Сярдзі гарачы буйных слёз.

Падумала—дагнаць хацела,
Рванулася—не змогла,
У анімаж на траву асела,
Зямлю рукіма абняла.

Брэсцкаму філіялу
Саюза мастакоў—20 гадоў

Калектыву мастакоў Брэста дзя-
ляць адзначыць дваццацігоддзе з ча-
су заснавання філіяла Саюза маста-
коў БССР.

Да гэтай даты маладзёная влі-
кая мастацкая арганізацыя, на яе ад-
дзіркі начальнага абласнога
упраўлення культуры М. Шаўчун
і народны мастак БССР В. Цірыно
дзякавалі добры творчы
мастакоў брэсцкага філіяла.

Дваццаць гадоў уздзялінай вы-
стаўкі прадставілі больш трохсот
твораў жывапісь, графікі, скульп-
туры.

БРАТЯ

Калі паны з Усходніх краёў
Ад нас наведкі ўцяклі,
Пакінулі гушары лесу,
І сенажці, і палі;

Пакінулі свае палацы,
Каменных ля фасадаў льюў,
Скульптуры ў засенях акацыі,
Антыхіных німфаў і багоў;

Пакінулі усё на свеце...
І вось туды з Масквы на Брэст
Прамаўся ўпершыню, як вецер,
Праз Негарэлае экспрэс.

Ляцеў ён праз лугі і рэкі,
— Мільгелі за вярстай вярста,
Клубамі сляўся дым на рэчкі,
Калёсы стукалі ў такт.

Дрыжалі цяжкія вагоны...
І, пасле сутаных знямог,
Драмаў ўсе.

Што ён згубіў тут, на «чужыне»,
Дык вось яна, зямля ў нивоці,
Той панскі, той жабрацкі лад!
Снапчкі за версту на полі,
Сляпыя вокны курных хат.

Зямля палоскамі разбіта,
Што ім ні краю ні канца...
Мізрачны расце тут жыта —
Адна свірэць ды яла.

І генерал вачэй не зводзіць,
Да шыбы тупіць чало...
Вунь шлях Нямежынінскі
Праходзіць,

А вунь над рэчкаю палычка...
Адкуль ён знае гэты край?
І вёсна Новая Смалянка,
І астанова Ціці Гай.

II

Выходзіць, глянуў, падзівіўся,
Усё знаёма даўно.
Крынічкі вузка разліліся,
Тут свеціцца са жэўру дно.

Праз рэчку кладка—дзе
жардзіны
Хістаюцца, дзе ён ідзе,
А вербы, звесціць галіны,
Перагледваюць ў вядзе.

Мінуў раку, прыбавіў кроку,
Спыніўся. Птушка дзець пля...
ён глядзешча навакол,
Шукае штосьці, пазнае.

Тут адзінока ў бок дубовы,
Пакорна на крыжы дубовым
Вісіць распяты медны бог.

Рабіна строіна разраслася,
Закрыўшы сцяжку на сяло...
Рабіна? Скуль тут узляска?
Яе, дзецка, не было.

Але былі вясна ў белі,
Вясна ціла на ўсе лады,
Кусты шчыпныя рукавелі...
Ды не—пайшоў даўно гады.

І не вярнуць тэе часіны,
І не вярнуць мінулыя дзні
І спой ты ласкавы Мальвіна...
Прайшоў усё, бы светлы сон.

Якою бурна-навалай
Той час далёкі заняўся?..
Аспіна рабін нявала,
Нямала вёсна адвіла.

Ды ўспамінаць не варта, можа,
Таго, чаго ўжо не вярнуць,
Каб сэрца болем не трывожыць,
Зажытай раны не крануць.

І павярнуў у бок дарогі,
Ажно туды, на край сяла...
Калісьці быў там клён разлогі,
Хадзіла родная была.

Стаяць хадзіць, плот і шула,
— Не можа быць, няўжо яна?
Няўжо за дваццаць год мінулых
ён роднай хаты не пазнаў?

Уся яна ўрасла у зямлю,
І зруб ужо зусім гілы,
Над ёю клён старчы дрэгле,
На ім гнездо звілі птушкі.

Якія вынеслі пакуты
У роднай вёсцы зямлякі?
Анухай шыбы заткнуты,
Каб не світалі скаржынікі.

У сенач дзверы сужыцца коса
Вісяць, быць можа, да пары...
І на парог выходзіць босы,
Чагось спалоханы стары.

У зрэбнай куртцы саматканай,
Кудлаты увесь і барадаты,

ПАД БЕЛЫМ ЯВАРАМ

Куды мяне завеш, далёкі край,
І абшці ты чароўнасцю якою,
Што ані ў сцюжу, ні ў зялёны май

Я дома не знайду спакою?
А толькі хай падаска за парог,
Паіду удала ад бацькоўскай хаты—
Мне калыханкі ціхкіх не спава;

Ад тых далін, дзе летні звон касы
Будзіў на досвітку і сёння будзіць
Паміць,—
Як быццам буйнай ранішняй расы
Я не тапала босымі нагамі.

Быць можа, падаб'юся, ідучы,
Сярод язнаных велічын —
Пад белым яварам спыніся
адначыць,
Зазяе сонца зноў на змену зорам.

І зноў я павандрую — праз
гады,—
Ад шчасця захлынацца будзе
сэрца...
Таму крыніца чыстая заўжды,
Што не стаіць яна на месцы.
1966 г.

Здзецца, ты проста пажартавала,
Каб толькі нязлосна мяне
папрануць,
У тым, што я кветка дарыла
мала,—
І вось прылягла і здрамула
чуць-чуць...

Прыбралі цябе ў фіялі, пралескі,
А ты не ўстаеш, не прабычала
мне...
— Ты хочаш, каб кветкі насіла
на ўлесак,
Каб дрозд над табой шыбэтай
на сасне.

■ ■ ■
Лунае дзесяць за сёмым небам,
Дзець за абломкі дальнімі
І нешта малое...
Ці тое, што трэба?
Не важна, абя не разьлінае!

Што тут намазана — рай,
Ці віла са ўсімі выгодамі,
Ці пожня, якая ад сонца
паблекла,
Ці проста пеня з калодаў?

Яго не прызналі — не важна
яму,
ён верчыць у славу крылатую
А прасіць усё ж, каб плацілі яму
Зусім не абстрактнай платою.
1963 г.

■ ■ ■
За сценкай п'яніц крыві адменны,
Жыцьця фразы, ад якіх
Пачырванелі нават сцені,
Заткнулі вушы вушкі.

І раптам гукі піяна,
Акорды гукі, надрыў душы...
Святая, значная хвіліна,
І слёзы льюцца у цішыню.

Я слухаю і безупынна
Сама сябе пытаю: дзе
Вось ты — першая — прычына,
Што так скачэлаць людзей?
1965 г.

■ ■ ■
Нам цесна з табой жыць разам
на свеце,
Без спрэчак прабыць не маглі
ані дні...
І вось распускаеца кволае вецце,
І першы паднежнік гаюку
падняў.

Вяртаецца зноў лебядзіная стая
Да родных мясцін — ціхі плёск
на вадзе...
І ластэўка пёркі ў гняздзечка
кладзе.

А нашу хадзіку буран размятае...
1960 г.

Гэтым летам пры клубе
Мінскага гадзінічна-
вага заводу быў створаны
драматычны тэатр. Ні-
равач ініцыяваў і да-
памог амаатару тэатраль-
нага мастацтва слясару
Міхалу Мазін.

Прайшоў некалькі ме-
сяцаў напружаных рэпе-
тыцый, і вось аднаста-
ва на чале Л. Сінявін-
кава «Яна выходзіць за-
муж» аддадзена на суд
гледачоў — таварышаў
на рабоце.

На здымку вы бачыце
сцэну са спектакля. Зле-
ва направа: Рыта—Ірына
Курчова, Тома — Ніна
Бішэка, Клава — Валя
Савіцкая, Лёна — Міхал
Мазін.

В. ВАРЫСЕВІЧ.
Фота В. ВАРХАТАВАЯ.

Гэтым летам пры клубе
Мінскага гадзінічна-
вага заводу быў створаны
драматычны тэатр. Ні-
равач ініцыяваў і да-
памог амаатару тэатраль-
нага мастацтва слясару
Міхалу Мазін.

Прайшоў некалькі ме-
сяцаў напружаных рэпе-
тыцый, і вось аднаста-
ва на чале Л. Сінявін-
кава «Яна выходзіць за-
муж» аддадзена на суд
гледачоў — таварышаў
на рабоце.

На здымку вы бачыце
сцэну са спектакля. Зле-
ва направа: Рыта—Ірына
Курчова, Тома — Ніна
Бішэка, Клава — Валя
Савіцкая, Лёна — Міхал
Мазін.

В. ВАРЫСЕВІЧ.
Фота В. ВАРХАТАВАЯ.

Гэтым летам пры клубе
Мінскага гадзінічна-
вага заводу быў створаны
драматычны тэатр. Ні-
равач ініцыяваў і да-
памог амаатару тэатраль-
нага мастацтва слясару
Міхалу Мазін.

Прайшоў некалькі ме-
сяцаў напружаных рэпе-
тыцый, і вось аднаста-
ва на чале Л. Сінявін-
кава «Яна выходзіць за-
муж» аддадзена на суд
гледачоў — таварышаў
на рабоце.

На здымку вы бачыце
сцэну са спектакля. Зле-
ва направа: Рыта—Ірына
Курчова, Тома — Ніна
Бішэка, Клава — Валя
Савіцкая, Лёна — Міхал
Мазін.

В. ВАРЫСЕВІЧ.
Фота В. ВАРХАТАВАЯ.

Гэтым летам пры клубе
Мінскага гадзінічна-
вага заводу быў створаны
драматычны тэатр. Ні-
равач ініцыяваў і да-
памог амаатару тэатраль-
нага мастацтва слясару
Міхалу Мазін.

Прайшоў некалькі ме-
сяцаў напружаных рэпе-
тыцый, і вось аднаста-
ва на чале Л. Сінявін-
кава «Яна выходзіць за-
муж» аддадзена на суд
гледачоў — таварышаў
на рабоце.

На здымку вы бачыце
сцэну са спектакля. Зле-
ва направа: Рыта—Ірына
Курчова, Тома — Ніна
Бішэка, Клава — Валя
Савіцкая, Лёна — Міхал
Мазін.

В. ВАРЫСЕВІЧ.
Фота В. ВАРХАТАВАЯ.

Гэтым летам пры клубе
Мінскага гадзінічна-
вага заводу быў створаны
драматычны тэатр. Ні-
равач ініцыяваў і да-
памог амаатару тэатраль-
нага мастацтва слясару
Міхалу Мазін.

Прайшоў некалькі ме-
сяцаў напружаных рэпе-
тыцый, і вось аднаста-
ва на чале Л. Сінявін-
кава «Яна выходзіць за-
муж» аддадзена на суд
гледачоў — таварышаў
на рабоце.

На здымку вы бачыце
сцэну са спектакля. Зле-
ва направа: Рыта—Ірына
Курчова, Тома — Ніна
Бішэка, Клава — Валя
Савіцкая, Лёна — Міхал
Мазін.

В. ВАРЫСЕВІЧ.
Фота В. ВАРХАТАВАЯ.

Гэтым летам пры клубе
Мінскага гадзінічна-
вага заводу быў створаны
драматычны тэатр. Ні-
равач ініцыяваў і да-
памог амаатару тэатраль-
нага мастацтва слясару
Міхалу Мазін.

Прайшоў некалькі ме-
сяцаў напружаных рэпе-
тыцый, і вось аднаста-
ва на чале Л. Сінявін-
кава «Яна выходзіць за-
муж» аддадзена на суд
гледачоў — таварышаў
на рабоце.

На здымку вы бачыце
сцэну са спектакля. Зле-
ва направа: Рыта—Ірына
Курчова, Тома — Ніна
Бішэка, Клава — Валя
Савіцкая, Лёна — Міхал
Мазін.

В. ВАРЫСЕВІЧ.
Фота В. ВАРХАТАВАЯ.

КРЫТЭРЫЙ — СУМЛЕННЕ

Назву новаму зборніку
вершаў Алесь Бачыла
«Дарыце цюльпаны» дала
аднайменная п'есня.
Ёю пэты адрывае кніж-
ку. Невядзікая памерам,
песня гучыць задушэнай
урочай да зборніка. У ёй
уважліва дэталі лірыскасці,
лейкай затоснай прыроды і блю.
Былы франтак гледзіць на
шчаслівых закаханых, якім до-
раць цюльпаны, нагадае, што
яго «цюльпаны раздала вай-
на», раздала «не на радасць, не
на шчасце мілым, а брацім
неаплаканным маглам». І пэты
звяртаецца да моладзі:

І хоць не раз каліч
балюча рана,
Прашу: дарыце чыстыя
цюльпаны...

Чалавечы боль, трывога, ра-
дасць цесна перапляліся ў
вершы, напоўніўшы яго дабра-
тою—вечнай спадарожніцай пэ-
зіі.

Улюбённымі вачыма глядзіць
Алесь Бачыла на жыццё, на лю-
дзей, на родную прыроду. Ён
шчыра радуецца ўсёму таму,
што чыстае, светлае, разу-
мае. І, наадварот, на ўсё цём-
нае, нядабрае, злое ён адгука-
ецца суровым радком. Дзеля пе-
рамогі святла, дабрата.

